

Biotoprestaurering vid Lilla Röd

Länsstyrelsen i Västra Götaland | 010-22 44 000 | lansstyrelsen.se/vastragotaland

Örekilsälven | Munkedals kommun | HARO 110

Bild: Damm vid Lilla Röd. Foto Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Projektområde

Örekilsälven är västkustens största vattendrag norr om Göta älv. Nederbördsområdet är 1327 km² och med 22 m³/s i medelvattenföring men med stora flödevariationer till följd av få sjöar som utjämnar avrinningen. Från Kärnsjön rinner vattendraget i rakt sydlig riktning och sammanflyter med Munkedalsälven för att sedan passera genom Munkedals tätort innan det rinner ut i Saltkällefjorden i Gullmarn.

Lilla Röd - några km uppströms Kärnsjön - utgör det andra vandringshindret från havet. Torps kraftverk vars damm reglerar Kärnsjön producerar el och omfattas av den nationella planen för moderna miljövillkor (NAP). Enligt förslag till NAP ska vattenkraftverken i Örekilsälvens vattensystem miljöprövas år 2022.

Vid Lilla Röd finns en äldre kraftverksdamm i Örekilsälvens huvudfåra. Verksamheten vid anläggningen är nedlagd. Dammen påverkar en drygt 800 meter lång vattendragssträcka som vid en utrivning återgår till en mer strömmande vattenmiljö. Torps kraftverk får i samband med omprövning av verksamheten inom ett par år skyldigheter att säkerställa fria vandringsvägar för den uppvandrade- liksom nedvandrande fisken i vattendraget. Dammen vid Lilla Röd bedöms som partiellt vandringshinder för starksimmande fiskar. En utrivning och återställning av vattendraget skulle leda till fria vandringsvägar samtidigt som utrivningen leder till att lämpliga habitat återskapas på hela den indämda vattendragssträckan. Åtgärden bedöms särskilt viktig för lax eftersom älvens produktion av lax har potential att öka samtidigt som Örekilsälven är ett av västkustens viktigaste laxvattendrag. Stammen betraktas som genuin med mycket liten påverkan av främmande stammar. Bevarandevärdet är därför stort och ett viktigt motiv till det Natura 2000-

Länsstyrelserna

område som Örekilsälven utgör mellan Kärnsjön och havet. Åtgärden är bra för laxen men också andra fiskarter så som ål, färna, havsnejonöga och öring gynnas.

Orsak till åtgärder

Örekilsälven tillhör en av de första flottningsledningarna i Sverige. Sågverk har varit vanligt förekommande med omfattande flottledsrensning för effektivare flottning. Omgrävningar och erosionskydd förekommer främst i vattendragets nedre delar. Den påverkan som åtgärderna har gett upphov till medför minskad variation i viktiga livsmiljöer för djur och växter, framförallt för de arter som är helt anpassade till sten- och blockrika strömvattenssträckor. Fiskbestånden och det biologiska livet i Örekilsälven är relativt intakt men har stor utvecklingspotential. Dammen vid Lilla Röd utgör en viktig pusselbit i arbetet med att återställa Örekilsälven och återfå arter med naturlig utbredning.

Den ekologiska statusen samt bevarandet av de särskilda habitat och arter som finns i Örekilsälven är negativt påverkat vilket också framgår av vattenförvaltningens analyser. Behov finns därför att genomföra restaurering för att höja den ekologiska statusen och öka möjligheten att bevara och utveckla miljöerna för hotade och sårbara arter.

Vissa strömsträckor nedströms Kärnsjön har de senaste åren återställts med gott resultat. Ett mer omfattande återställningsarbete i Örekilsälven planeras, såväl nedströms Kärnsjön (se projekt O002) som uppströms.

Vad vi vill förbättra

Länsstyrelsen har som mål att så långt möjligt återställa Örekilsälvens biotoper. Återställningsarbetet sker med hänsyn till och i samverkan med kulturmiljöintresset. Målet är att förbättra vattendragets status med betoning på det morfologiska tillståndet. Vi förväntar oss att åtgärderna skapar bättre livsmiljöer för vattendragslevande arter och på sikt ger en ökad rekrytering av framförallt lax men även andra arter vars livscykel är beroende av naturliga strömsträckor. De planerade åtgärderna är mycket betydelsefulla i arbetet med att uppnå de miljömål vi har både på nationell och internationell nivå.

Planerade åtgärder och aktiviteter

En preliminär uppskattning gör gällande att den totala ytan som kan komma att påverkas av åtgärder uppgår till drygt 2 ha fördelat på ca 800 m vattendragssträcka. Utöver damnutrivning kan det bli aktuellt med biotopvård, dels genom återutläggning av befintligt material längs älvens stränder, dels med okrossad natursten som transporteras till platsen. Omfattningen av åtgärder ska projekteras och avvägas mot allmänna och enskilda intressen.

Planerad uppföljning

Åtgärderna följs upp genom biotopkartering och genom elfiske inom de idag indämda området och på strömsträckor uppströms.

I samverkan med

Projektet genomförs i samverkan med Sportfiskarna, Örekilsälvens laxfiske och Gullmarns vattenråd.